

УДК 82-193.3

Т. М. Федарцова

Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт

АСАБЛІВАСЦІ ПАЭТЫЧНАГА СВЕТААДЧУВАННЯ МІКОЛЫ МЯТЛІЦКАГА

У мінулым годзе споўнілася 30 гадоў з моманту жудаснай аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Адным з першых паэтаў, хто ў далёкім 1986 г. актыўна адгукнуўся на гэту падзею, быў Мікола Мятліцкі. У шматлікіх зборніках паэзіі на чарнобыльскую тэму значна паглыбілася медытатыўнасць і філасафічнасць яго паэтычнага радка. Развагі творцы становяцца грунтоўнымі і па-хрысціянску мудрымі, хаця тэкставы матэрыял можа быць аднесены да розных часавых планаў – рэтраспектыўнага, інтраспектыўнага і цяперашняга. Ён выявіў сябе і як майстар партрэта (паэтычная зыркасць дапамагае паэту ствараць тыповыя вобразы беларусаў), і як майстар дэталі (нізкі вершаў «Згадкі ў хаце»). Паэт – цудоўны «пейзажыст» і ўмелы спалучальнік мясцовых падзей з падзеямі планетарнага маштабу: разглядаючы тэму адзіноты, актуальную для сучаснага літаратурнага працэсу, ён вырашае яе «па-беларуску» – з надзеяй на лепшае жыццё [14, с. 48].

Асаблівай увагі заслугоўвае паэтычны сінтаксіс М. Мятліцкага. Напрыклад, паўторы і паралелізм аўтар ужывае для больш значнага ўзмацнення ўздзеяння на чытача праз прыхаваны дыялог з ім. Асацыятыўнае ж мысленне паэта стварае грунт для вобразнай медытацыі. Своеасаблівае інтанацыйна-рытмічнае будова некаторых вершаў выяўляецца ў зборніку «Бабчын: Кніга жыцця», бо «абапіраецца» не столькі на націскныя склады, колькі на ключавыя словы (як у акцэнтным вершы) [1, с. 15].

І пры ўсім гэтым, творы Мятліцкага набываюць грамадзянскую значнасць, бо праз сваё асабістае перажыванне творца панарамна паказвае горыч пакут усяго беларускага народа і яго імкненне адрадіць сваю зямлю.

Ключавыя словы: тэкст, паэзія, элегічнасць, гемінацыя, канцэпт, парадыгма, метафара, сімвалізм, паэтычны сінтаксіс.

T. M. Fedartsova

Belarusian State Technological University

FEATURES OF POETIC PERCEPTION OF THE WORLD BY MIKOLA MYATLITSKI

30 years have past since the terrible accident at the Chernobyl nuclear power plant. One of the first poets, who actively responded to this event, was Micola Myatlitski. Meditative and philosophical poetic sense significantly became deeper in many collections of poetry on the theme of Chernobyl. The reasoning of the creator are thorough and Christian wise, although the text material can be assigned to different time plans – retrospective, intraspective and current. He proved himself as a master of portrait (poetic vision helps to create the typical images of Belarusians), and as a master of detail (verses “Memory house”). The poet is a beautiful “landscape master” as well as a skilled author of local events with the events on a planetary scale: considering the theme of loneliness, relevant for the contemporary literary process, he solves it as a Belarusian does i. e. with the hope for a better life [14, p. 48].

The poetic syntax of M. Myatlitski deserves special attention. For example, the author applies the repetitions and parallelism for a more significant impact on the reader through a hidden dialogue with him. Associative thinking of the poet creates the basis of figurative meditation. The peculiar intonational-rhythmic structure of some poems is expressed in the collection “Babchin: Book of Life”, as it “relies” not so much on stressed syllables, but on keywords (as in accentual verses).

And with all this, Myatlitski’s works acquire civil significance. Since through the personal experiences the Creator prospectively shows the suffering of the Belarusian people and their desire to revive their land.

Key words: text, poetry, elegiac, gemination, concept, paradigm, metaphor, symbolism, poetic syntax.

Уводзіны. 30 гадоў назад Чарнобыльская трагедыя аднолькава моцна адбілася на сьвядомасці і сэрцах як тых, хто быў родам з раёнаў радыеактыўнага забруджвання і адсялення, так і тых, хто проста адчуў: здарылася непапраўная бяда, вялікае гора для ўсіх беларусаў і кожнага паасобку. А імя ёй – экалагічная катастрофа. Гэта не непрадбачаны дзікі разгул стыхіі, не стыхійнае бедства накшталт патопу ці пажару,

а вынік бяздумнай дзейнасці чалавека... І хутка частку нашай Бацькаўшчыны сталі называць страшным словам – «зона». Зона адчужэння. Зона адсялення. А хтосьці ў ёй нарадзіўся, жыў і не мог прадбачыць, што ў нейкі момант шчодрая зямля стане мёртвай і чужой.

Не мог гэта прадбачыць і Мікола Мятліцкі, калі яго родны Бабчын таксама трапіў у спіс адсялення. Неймаверная туга па родных мясцінах,

глыбіннае пачуццё адзіноты без дарагіх сэрцу сцежак і таямніц дзяцінства, першых пачуццяў юнацтва, без бацькоўскай хаты, заповітнага лесу, гаючых крынічак нарадзіла элегічныя матывы ягонай паэзіі.

Сёння Чарнобыль – пякучая боль усёй Беларусі, і таму зразумела, што чарнобыльская трагедыя ў апошнія тры дзесяцігоддзі стала вядучай тэмай сучаснай беларускай паэзіі і ўвогуле літаратуры. І многія з мастакоў прыгожага слова адразу ж адгукнуліся раней нязнанымі творами, у якія стыхійна, але імпульсіўна ўвайшоў вобраз адзіноты, бесхацінства, страты малой радзімы [15, с. 3].

Ды вось менавіта для Міколы Мятліцкага яна стала вызначальнай у паэтычнай творчасці, бо гэта тэма, на думку аўтара такіх зборнікаў, як «Чаканне сонца», «Шлях чалавечы», «Хойніцкі сшытак», «Бабчын: Кніга жыцця» і «Палескі смутак», зрабіла яго паэтам.

Асноўная мэта даследавання заключаецца ў разглядае асаблівасцей паэтычнай творчасці Міколы Мятліцкага.

Асноўная частка. Адным з першых сучасных беларускіх паэтаў, хто з непадробным болям і скрухай загаварыў пра бяду роднага краю, стаў Мікола Мятліцкі – нараджэнец палескай вёскі Бабчын Хойніцкага раёна. У кнізе выбранай паэзіі «Чаканне сонца» ён падзяляе сваю творчасць на два перыяды: дачарнобыльскі і паслячарнобыльскі. Гэта мяжа прайшла праз яго сэрца, бо грознае ліха адабрала малую радзіму. Усе мы, хто перажыў натуральную страту бацькоў, ведаем, як цяжка вяртацца на спусцелы падворак, дакранацца да тых рэчаў, якія, здаецца, яшчэ захоўваюць цеплыню родных рук... Згубіўшы галоўнае апрышча, мы становімся самотнымі, бо выразна разумеем, што такое адзінота.

Вобраз адзіноты даволі не новы для ўсяго сусветнага літаратурнага працэсу. Да Вікторыі і Юханеса (раман К. Гамсуна «Вікторыя») адзінота ўпарта прыходзіць з-за сутыкненняў характараў, а не з-за неспрыяльных абставінаў, да шматлікіх прадстаўнікоў роду Буэндзіа (раман Г. Г. Маркеса «Сто год адзіноты») з нагоды абьякавасці адзін да аднаго ўсіх членаў сям'і, адсутнасці агульных намаганняў нешта здзейсніць разам, разумець сваіх блізкіх і клапаціцца пра іх [6, с. 23]. Герой рамана «Млоснасць» французскага філосафа Жан-Поля Сартра Антуан Ракантэн свядома ізаляваў сябе ад людзей і пакутуе ад адзіноты, але ён і не жадае парушыць усталяваны стан млоснасці пошукамі ці аднадумцаў, ці суб'яднікаў, бо інакш, на яго думку, ён страціць бязмежную свабоду [2, с. 65]. Але ўсе названыя вышэй прычыны маглі быць лёгка скасаванымі самімі людзьмі пры іх жаданні. А як быць нашаму аўтару і яго адна-

вяскоўцам, і ўсім тым, хто па волі злога лёсу і чалавечай неабачлівасці раптам сталі выгнанцамі з родных мясцін, калі іх малая радзіма страціла свае пяшчотныя, дарагія з дзяцінства найменні і яны ператварыліся ў адно змрочнае цэлае – «зону адчужэння». Напрыклад, у адным са сваіх прысвячэнняў Аркадзю Куляшову беларускі паэт Юрась Свірка трапіна заўважыў, што чарнобыльская навала, якая закранула вёску Саматэвічы – малую радзіму старэйшага сабрата па пяру – гэта і ёсць антысвет жыццярэднага, сцвярджальнага свету паэта:

І не пачуецца нідзе
Ні песні нашае, ні слова,
Па Саматэвічах брыдзе
Свет не Аркадзя Куляшова [14, с. 5].

Калі ўважліва разглядаць грамадзянска-патрыятычную лірыку ўражэнца Гомельшчыны Міхася Башлакова, то адразу заўважна вялікая колькасць вершаў пра чарнобыльскую бяду, у якіх узнікае рытарычнае пытанне, як выжыць? Яшчэ больш вытанчана Міхась Башлакоў працягвае тэму фізічнага і маральнага Чарнобыля праз прыём гемінацыі ў паэтычным зборніку «Пяро зязюлі падніму». Напрыклад, у другой частцы паэмы «Лілея на цёмнай вадзе» паэт расказвае пра імкненне жыхароў адселеных вёсак трапіць на Радаўніцу на могілкі, а іх не пускаюць у зону адчужэння

Засумую
Па родных мясцінах,
Белым лебедзем
Закрычу...
На Радзіму сваю,
На Радзіму сваю,
На Радзіму сваю
Палячу... [3, с. 86].

Так і родныя мясціны Міколы Мятліцкага ператварыліся ў зону смерці. На атручанай зямлі засталіся магільныя родных без догляду клапатлівых рук нашчадкаў, цьмянымі вокнамі ўглядаюцца ў сусвет пакінутыя хаты, не рыпне журавель студні, не бомкне ядро каля яе і не пальцеца ў яго гаючая вада, бо аднавяскоўцы і землякі паэта зведалі горыч выгнання, стаўшы за адну ноч бесхацінцамі, пра што з болям піша творца ў сваім вершы «Кут мой забыты, безабаронна...». У прымусова пакінутым Бабчыне на сталае жыхарства засталася толькі адна дзеючая асоба – адзінота.

Гэты вобраз стане скразным у паэтычных зборніках «Чаканне сонца», «Горкі вырай», «Бабчын: Кніга жыцця», «Хойніцкі сшытак». Калі ўзяць пад увагу тую акалічнасць, што тэма адзіноты стала вызначальнай для сусветнай літаратуры XX ст., то дзіўнага ў яе з'яўленні ў

творчасці беларускіх аўтараў мала, бо цалкам ізалюваць сябе і сваю творчасць ад агульных сусветных тэндэнцый немагчыма. Мікола Мятліцкі таксама паказвае працэс адчужэння ад грамадства і звычайнага ўкладу жыцця беларусаў у вершы «Пан Юзаф».

Чалавек, які ў маладосці выбраў не зусім правільны шлях, збег некалі са сваёй краіны, пакінуўшы бацькоў, жонку, дзяцей, на чужыне завёў новую сям'ю, але лядашчым старым вяртаецца на малую радзіму. Ды толькі тут чакае яго адзінота: бацькі памерлі, вёска адселена... І напаўняй сэрца шчымлівая самота:

Ужо праменьчык зоркі ў небнай вышы
Праліўся. І апошняе святло
У цені сосен Віліяй плыло.
Ён здрыгануўся. Ё першабытнай цішы
Адзін – нікога побач не было [10, с. 31].

Толькі герой дадзенага верша вінаваты сам у тым, што так сталася. Аднавяскоўцы ж паэта да дна выпілі чашу гора і слёз і пакутна панеслі свой чарнобыльскі крыж на Галгофу жыцця па чужой волі. Дык хіба магла маўчаць душа паэта, калі яго край знішчыла тэхнагенная катастрофа?

З гэтага часу набатам гучыць узрушанае слова М. Мятліцкага, народжанае асабістай і агульнай бядой, – бядой, што напоўніла яго чарнобыльскія вершы балючай праўдай пра трагедыю Беларусі. Паэтычнае слова творцы становіцца горкім і няўцешным.

Перад паэтам таксама ўзнікае рытарычнае пытанне: як жыць, згубіўшы апірышча, якім заўсёды была малая радзіма. Менавіта тут, у россыпах самых буйных на Палессі зор, сярод пошуму спелага жыта і верасовага паху роднага лесу шукаў ён натхненне. У падборцы вершаў «Мой верасень грыбны», змешчанай у часопісе «Полымя» за 2012 г., паэт шчыра прызнаецца:

Колькі вершаў мною знойдзена
Ў меднай зацішы лясной
І сцяжын надрэчных прайдзена
Тут часінаю грыбной! [11, с. 5].

Відавочна, што паэт паэтызуе сваю малую радзіму, цягавітых, вынослівых і няспешных у развагах аднавяскоўцаў, родную прыроду. Прычым прырода ў яго жывая і адухоўленая. Як заядлы грыбнік паэт любіць лес асобай любоўю, бо гэта было яшчэ і месца шчырых споведзяў з сабратамі па пярэ:

О, колькі знойдзена і страчана
На сцэжках лёсу за гады.
Хадзіў пад соснамі тут Сачанка –
Азартны, дужы, малады [11, с. 5].

Са шчырым замілаваннем творца піша пра тое, як Максім Лужанін збіраў рыжыкі:

Лужанін іх збіраў і голасна
Прывеціў россып залаты,
І ўспамінаў Якуба Коласа:
– От быў бы рады, дзядзька, ты! [11, с. 5].

А яшчэ гэта была любімая агульная тэма для сяброўскіх зносін:

Званіў Шамякін кожнай восенню:
– Ну як? – пытаў. – Ці многа ёсць?
Адведаць іх не раз прыйшлося нам –
Быў у яго жаданы госць! [11, с. 5].

Са шчырай усмешкай успамінае паэт, як вопытныя грыбнікі трымаюць у таямніцы свае спрадвечныя рэцэпты прыгатавання грыбоў, каб потым пачаставаць сяброў і ўміляцца ад іх пахвалы. Напрыклад, лепш за Вялюгіна ніхто не ўмеў саліць рыжыкі:

Вялюгін іх саліў з ахвотаю,
Нібы заняты варажбой.
Прыправу нейкую клаў потайна,
Зачараваны сам сабой [11, с. 5].

Здаецца, паэт у сваіх успамінах прыводзіць самыя звычайныя штодзённыя справы, крыху пацвяляюцца ці іранічна жартуе з грыбнікоў, успамінаючы смешныя выпадкі, і быццам забыўся, што лес каля Бабчына раздзелены чорнай раллёй на дзве часткі. І менавіта ў той – адчужанай, страшэннай, спустошанай, занябанай адзінотай – яго родны Бабчын. Але гэта толькі імгненнае вяртанне шчаслівых успамінаў. А далей зноў усплываюць малюнкi рэчаіснасці і гучыць рытарычнае пытанне:

Вятроў самотныя ўсхліпы
Ды неба светліна-палоска.
І толькі постаць гожай ліпы
Напомніць, што была тут вёска.
.....
Жыцця былога адгалоскі
Ды шызы мох на траўным грудзе.
Няўжо вось так сыходзяць вёскі,
Падобна, як сыходзяць людзі?! [9, с. 29].

Але ў памяці паэта не сціраюцца нават бытавыя дробязі. І ў зборніку вершаў «Бабчын: Кніга жыцця» яму мроіцца, што ён зноў у роднай хаце, дзе нічога не змянілася. На сваіх месцах стол, услон, печ, канапа – «галоўныя героі» нізкі вершаў «Згадкі ў хаце». Ды толькі для Міколы Мятліцкага гэта не проста аб'екты хатняга ўжытку, а захавальнікі своеасаблівай атмасферы духоўнага камфорту, абароненасці ад жыццёвых няўзгод. І вяртаюцца ўспаміны: за гасцінным сталом у час яго прыездаў збіралася радня, суседзі, сябры, блізкія... Старая канапка, на якой ён не аднойчы вечарамі сядзеў поруч з маці, была своеасаблівай спавядальняй. Ну, а яе

Вялікасць Печ наогул мела ў хаце найгалоўнейшае значэнне. Здаецца, меладычна бразне заслонка і ты адчуеш пах крамяных дранікаў ці духмянай грыбной поліўкі...

Але сёння знаёмыя з дзяцінства рэчы – мяжа паміж мінуўшчынай і сучаснасцю, яны засталіся ў роднай хаце захавальнікамі памяці светлых, радасных дзён жыцця. Яны здзіўлена адгукаюцца на прысутнасць чалавека:

...Змеўшы слой пылу, сядваю.
Канапа крэкнула дошкамі,
як бы войкнула ад здзіўлення:
першы пасядзелец
за столькі гадоў!
Не падазрае нават, што ўслана
покрывам радыяцыі [8, с. 44].

У цэлым дадзеная кніга ўспрымаецца як лірыка-трагедыяны аповед пра пякельную, спусташальную адзіноту самотнага сэрца паэта, пазбаўленага малой радзімы. Багацце вобразаў і малюнкаў набывае прыкметную эпічную адлюстраванасць. Змест жыцця вёскі, яго падзеі і з’явы разгортваюцца ў часе, яны трывала звязаны з гісторыяй і лёсам усяго нашага народа. Шматлікія рэчы, дэталі і нават дробязі становяцца паўнапраўнымі сведкамі жудасных падзей Чарнобыльскай навалы [5, с. 104].

Пільная ўвага паэта да матэрыяльных аб’ектаў роднай хаты працінае вострым болям адзіноты і крыўды за тое, што здарылася. А адбыўся распад адвечнага ладу жыцця, і яго паўтарэнне ў дачарнобыльскім варыянце стала ўжо немагчымым. І на паэта нахлынае самота. Ён рэзка адчувае адзіноту ў родным доме, тым святым месцы, успамін пра якое заўсёды сагравае душу. Адзінокі ён і ў роднай вёсцы, бо па яе вуліцах замест бабчынцаў «ходзяць» вятры ў абдымку з адзінотай.

У рамане Маркеса «Сто год адзіноты» ў час ліхаманкі забыцця, калі жыхары Маконда нават не пазнавалі адзін аднога і сноўдалі міма як маўклівыя цені, галоўны герой Хасэ Аркадзіа Буэндзіа пачаў падпісваць хатнія рэчы: «стол», «крэсла», «гадзіннік», «дзверы» і г. д. і рабіў ён гэта таму, што зразумеў жах наступства адзіноты: калі людзі не ўступаюць ў маўленчы працэс адзін з адным, назвы рэчаў могуць забыцца, а яшчэ горш, што «можэт наступіць день, когда, знакомясь с вещами по названиям, не будешь знать, для чего они предназначены. Тогда он стал давать краткие, но доходчивые объяснения» [7, с. 39].

А Мікола Мятліцкі «ўвекавечвае» хатнія рэчы ў сваіх вершах не з мэтай уратавання ад забыцця, а са шчырай падзякай ім за тое, што пільна захоўваюць успаміны дачарнобыльскага шчаслівага жыцця, калі ён быў самым багатым чалавекам на Зямлі, бо меў малую радзіму.

Дарэчы, творца – сапраўдны майстар дэталі. Паэтава назіральнасць і паэтычная зыркасць даюць яму магчымасць праз апісанне самай звычайнай побытавай рэчы паказаць час неадначасных падзей. Так, у вершы «Кросны» вядзецца расповед пра тое, як майстрыха ткала і дарыла людзям ручнікі, дарыла прыгажосць і радасць, але з-за абвінавачання ў спекуляцыі ручнікамі яе асудзілі, а старадаўнюю прыладу «дзедаўскіх эпох» пасеклі сякерай:

З’едны позірк посны,
Як прысуд пячэ.
І сякера кросны
Шчырыцца-сячэ [10, с. 36].

Душу паэта працінае боль за тое, што разам з кроснамі магло б загінуць і самабытнае мастацтва беларусаў, бо ручнік суправаджаў іх ад нараджэння да скону. Але ці маглі зразумець тонкую беларускую душу «прышлыя дзядзькі», асудзіўшыя прыгажосць? Ды толькі ў кожнай хаце бабчынцаў заўсёды красаваліся ручнікі, вытканыя дбайнымі рукамі майстрыхі.

А думка творцы смела сягае далей да высновы, што вось ад злыбед такіх нядбайных «прышлых дзядзькоў», не гаспадароў на зямлі і пачаўся духоўны Чарнобыль, які прывёў да тэхнагеннай катастрофы.

Паэт па-сапраўднаму сумуе па сваіх любых аднавяскоўцах, бо гэта менавіта зносіны з імі давалі магутны імпульс да творчасці. Таму самыя галоўныя героі зборніка «Бабчын: Кніга жыцця» – гэта бабчынцы. І творца выяўляе сябе майстрам партрэтнай замалёўкі. Кожны вобраз, умела ўведзены аўтарам ў канву любога верша кнігі, самадастатковы, жывы, рухомы, са сваімі вызначальнымі ці адметнымі рысамі, але часам агульнымі для пэўнага беларускага тыпажу. Тут варта ўспомніць партрэт лепшай на вёсцы шукальніцы грыбоў бабкі Манькі:

Каробка, велічынёй –
што ты ўскок у яе,
рэменем у плячо ўціналася,
гарбаціла старэчю постаць.

.....
І дзе столезна баравікоў
набірала Манька?!
За ёй цікавала
ці не ўся вёска.
У баравінах, што ліса хітрая,
пятляла ўкрадліва,
забыўшыся на хварату ног,
бы здань-патарочка,
патрэсквала-брыла – не ўгнацца.
Так аніхто і не змог
усачыць Маньчыных грыбовішчаў,
самых таемных схованак лесу [8, с. 66–67].

Пасля першага знаёмства з вершам Міколы Мятліцкага «Чарнагаловікі» хацелася шчыра выгукнуць: «Дык гэта ж Сенькава Галечка з Кустарнага!», – вёскі маёй бабулі каля Гомеля. Тая ж вялізная каробка (па мясцоваму «козуб») таксама заўсёды да верху была напоўненая «каласавікамі», «чарнагаловікамі» або «белымі грыбамі» (найменне *баравікі* не ўжывалася), таксама ўся вёска цікавала, ды не магла ўгледзець яе «грыбовішчаў». Таму і жартавалі: «Пэўна ў лесе начуе, а мо раніцай па-пластунска паўзе да лесу па межах!».

І прасветлена становіцца на душы ад ўспамінаў, а калі ёсць зваротная сувязь паміж рэцыпіентам і аўтарам, то відавочна, што твор пісаў майстар, які ўмее абудзіць жывыя струны душы, да таго ж (і гэта цікава паказаў Алесь Бельскі, вядомы аўтар крытычных артыкулаў пра творчасць М. Мятліцкага) шчыры ў сваіх расповедах, бо ён не ўтойвае ад чытача і свае заганныя, хай сабе і дзіцячыя, учынкi, калі пагрэбаваў «грыбнымі» сакрэтамі бабкі Манькі, якія старая даверыла хлапчуку, адчуўшы сябе кепска. Бабка Манька трапіла ў бальніцу, а хлопчык разам з грыбамі павыдзіраў грыбніцы на яе заповітных баравінах. Здаецца і зараз аўтар чуе яе дакорлівы голас:

Іду, і сэрца калоціцца,
як не калацілася аніразу
ў маленстве, ад страху.
І ўжо не хвоі гудуць,
а голас Манькі даводзіць-скардзіцца:
– Што ж ета ты, хлопча, ані набраў?
Усё мне пакінуў! [8, с. 69].

Адзін за адным паўстаюць і вобразы іншых аднавяскоўцаў. І чытач нібы «гасцюе» ў Бабчыне і кожны дом гасцінна расчыняе яму дзверы. А ён з задавальненнем і асалодай уважліва слухае розныя гісторыі, быліцы і дасціпныя мясцовыя байкі... [4, с. 19].

Аднак аўтар заўжды аддаваў перавагу грамадзянскай лірыцы. Ужо ў першых спробах пярэ ён выказаў пратэст супраць магчымай ядзернай вайны, перасцерагаў ад непазбежнасці экалагічнай катастрофы, бо не давяраў «мірнаму» атаму, таму і турбаваўся за наш зямны дом і жыццё чалавека ў планетарным маштабе.

На планеце, бы ў газавай камеры,
Задыхаемся болей і болей.
Свет атруцілі Божы ўсё ж самі мы,
Па сваёй жа расхрыстанай волі [11, с. 69].

Паэт вінаваціць толькі легкадумства, чалавечую неахайнасць і неабачлівасць. Таму ў сваіх вершах звяртаецца да вучоных планеты Зямля са шчырай просьбай:

Адшукаць тыя віды энергіі,
Што прыродзе бяды не наносыць [11, с. 69].

Заклучэнне. Такім чынам у беларускай паэзіі і сёння вялікая ўвага надаецца тэме Чарнобыльскай трагедыі. Але кожны аўтар гэту задачу вырашае з дапамогай індывідуальных мастацкіх прыёмаў. У апошніх творах Міколы Мятліцкага пануе аптымістычны настрой. Беларусы справіліся з немагчымым: выжылі! Яны не адступілі перад навалай, не здаліся і зноў чуецца дзіцячы смех там, дзе здавалася б, яго не магло і быць. Творца вершаванымі радкамі падкрэслівае шчырую праніклівасць узвышанага паэтычнага слова, жыццярэчаснасць паэзіі, стваральнасць якой цалкам скіравана на новае ўспрыманне рэчаіснасці. І нават калі не адступае самота і сум па малой радзіме, па роднаму Бабчыну, паэт у тэматычным абсягу ўздываецца да зорных высяў, але ўпэнена сцвярджае:

Зямля – адзіны чалавечы дом.
Нам жыць і дыхаць толькі на зямлі [12 с. 48].

Літаратура

1. Арочка М. М. На парозе 90-х: літаратурны агляд. Мінск: Навука і тэхніка, 1993. С. 1–359.
2. Андреев Л. Г. Жан-Поль Сартр: свободное сознание и XX век. М.: Гелеос, 2004. 415 с.
3. Башлакоў М. Пяро зязюлі падніму: Паэма і вершы. Мінск: Мастацкая літаратура, 2001. 271 с.
4. Бельскі А. Паэтычны летапіс: 15 гадоў творчасці М. Мятліцкага пасля Чарнобыля // Роднае слова. 2001. № 11. С. 7–28.
5. Законнікаў С. Беларускае сэрца: Публіцыстычны роздум, эсэ. Мінск: Мастацкая літаратура, 1993. С. 6–196.
6. Муньё Э. Надежда отчаявшихся. М.: Искусство, 1995. 239 с.
7. Маркес Г. Г. Сто лет одиночества. Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. 352 с.
8. Мятліцкі М. Бабчын: Кніга жыцця. Мінск: Мастацкая літаратура, 1996. С. 29–280.
9. Мятліцкі М. Горкі вырай: вершы. Мінск: Мастацкая літаратура, 1989. С. 29.
10. Мятліцкі М. Кросны // Польша. 1998. № 8. С. 31–36.
11. Мятліцкі М. Мой верасень грыбны // Польша. 2012. № 9. С. 5.
12. Мятліцкі М. Чаканне сонца: вершы. Мінск: Мастацкая літаратура, 1994. С. 69.
13. Мятліцкі М. Хойніцкі сшытак: вершы. Мінск: Мастацкая літаратура, 1999. С. 44–157.
14. Свірка Юрась. У Зоне // Польша. 1996. № 12. С. 5.

15. Шушкевіч С. Зорка Палын: творы беларускіх пісьменнікаў пра чарнобыльскую трagedыю. Мінск: Мастацкая літаратура, 1993. С. 67.

References

1. Arochka M. M. *Na paroze 90-kh: litaraturny aglyad* [On a threshold of the 90th: literary review]. Minsk, Navuka i tekhnika Publ., 1993. 359 p.
2. Andreev L. G. *Zhan-Pol' Sartr: svobodnoye soznaniye i XX vek* [Jean-Paul Sartre: Free consciousness]. Moscow, Geleos Publ., 2004. 415 p.
3. Bashlakou M. *Pyaro zyazyuli padnimu: Paema i vershy* [The feather of cuckoo I will heave up]. Minsk, Mastatskaya litaratura Publ., 2001. 271 p.
4. Bel'ski A. Poetic chronicle; 15 years of creativity M. Metlitsky after Chernobyl. *Rodnaye slova* [Native word], 2001, no. 11. pp 7–28 (In Belarusian).
5. Zakonnikau S. *Belaruskaye sertsya: Publitsystychny rozдум, ese* [The Belarusian Heart]. Minsk, Mastatskaya litaratura Publ., 1993. 196 p.
6. Mun'ye E. *Nadezhda otchayavshikhsya* [Hope desperate]. Moscow, Iskusstvo Publ., 1995. 239 p.
7. Markes G. G. *Sto let odinochestva* [One hundred Years of Solitude]. Rostov-na-Donu, Feniks Publ., 1999, 352 p.
8. Myatlitsky M. *Babchyn: Kniga zhytstsya* [Babchin: The book of life]. Minsk, Mastatskaya litaratura Publ., 1996, pp. 29–280.
9. Myatlitsky M. *Gorki vyray: vershy* [Bitter departure: verse]. Minsk, Mastatskaya litaratura Publ., 1989, pp. 29.
10. Myatlitsky M. Krosno. *Polymya* [Fire], 1998, no. 8, pp. 31–36 (In Belarusian).
11. Myatlitsky M. My September mushroom. *Polymya* [Fire], 2012, no. 9, pp. 3–11. (In Belarusian).
12. Myatlitsky M. *Chakanne sontsa: vershy* [Waiting for the sun: poems]. Minsk, Mastatskaya litaratura Publ., 1994. 69 p.
13. Myatlitsky M. *Khoynitski sshytak: vershy* [Chojnicka notebook: poems]. Minsk, Mastatskaya litaratura Publ., 1999, pp. 44–157.
14. Svirka Yuras'. In a sone. *Polymya* [Fire], 1996, no. 12. P. 5 (In Belarusian).
15. Shushkevich S. *Zorka Palyn: tvory belaruskikh pis'mennikau pra charnobyl'skuyu trgedyyu* [Wormwood star: the works of Belarusian writers of the Chernobyl tragedy]. Minsk, Mastatskaya litaratura Publ., 1993. 67 p.

Інфармацыя пра аўтара

Федарцова Тамара Мікалаеўна – кандыдат філалагічных навук, дацэнт кафедры беларускай філалогіі. Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт (220006, г. Мінск, вул. Свядлова, 13а, Рэспубліка Беларусь). E-mail: Fedortsova@belstu.by

Information about the author

Fedartsova Tamara Mikalaeuna – PhD (Philology), Assistant Professor, the Department of Belarusian Philology. Belarusian State Technological University (13a, Sverdlova str., 220006, Minsk, Republic of Belarus). E-mail: Fedortsova@belstu.by

Пасмыніў 10.02.2017